

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMINEN 2019

1. TUEN TARKOITUS JA SISÄLTÖ

Omaishoidon tukea koskevan lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteutumista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja tukea omaishoitajan työtä.

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiooloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoidon tukeen kuuluvat hoidettavalle annettavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio, vapaa ja hoitotehtävää tukevat sosiaalipalvelut. Palvelut hoidettavalle määritellään hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Tuki hoitajalle määritellään omaishoitosopimuksessa.

2. OMAISHOIDON TUEN MÄÄRÄRAHASIDONNAISUUS

Uusia omaishoidon tukipäätöksiä tehdään talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa ja hakemusten saapumisjärjestyksessä. Tukea ei makseta takautuvasti, vaan tuki myönnetään sen kuukauden alusta lukien kun määrärahaa vapautuu. Omaishoidon tuen kriteerit täyttävä ja määrärahan vapautumista odottava hakemus on voimassa kuuden kuukauden ajan. Mikäli määrärahaa ei vapaudu tässä ajassa, ollaan kunnasta yhteydessä hakijaan hakemuksen uudistamiseksi. Hakemuksen uudistaminen tässä vaiheessa ei huononna hakijan asemaa odottavien listalla.

3. TUEN SUHDE MUIHIN ETUUKSIIN

Asiakkaan tulee hakea ns. ensisijaiset etuudet. Omaishoidon tukea ei myönnetä, mikäli hänen palvelutarpeensa tulee tyydytettyä näiden kautta.

- hoidettavalle maksettava eläkkeensaajan hoitotuki ei vaikuta hoitajan palkkioon
- hoidettavalle maksettava vammaistuki ei vaikuta hoitajan palkkioon
- lapsen hoitotuki ei vaikuta hoitajan palkkioon

Omaishoidon tuen palkkiota ei myönnetä henkilöille, jotka saavat tapaturma- tai liikennevakuutuksen kautta hoitotukea tai kodinhoitokustannusten korvausta. Omaishoidon tuen ulkopuolelle jäävät kotihoidontukea saavat alle 3 -vuotiaat lapset.

Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana maksettavan hoitopalkkion (asiakasryhmä 2.) myöntämisen edellytyksenä on, ettei hoitajalla ole samalta ajalta:

- vähäistä suurempia työtuloja (STM määrittelemä raja) tai
- oikeus sairausvakuutuslain (1224/2004) 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan tai
- oikeus vuorotteluvapaanlain (1305/2002) 13 § mukaiseen vuorottelukorvaukseen

Omaishoidon tukea ei myönnä, jos hakija asuu sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä ja saa siellä ympärivuorokautista tai osapäiväistä hoitoa.

4. HOITOPALKKIOT

Omaishoidon tukea koskevan lain mukaan palkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan.

Asiakasryhmä 1

Hoitopalkkio on 1.1.2019 alkaen 399,91 €/kk.

Asiakas tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa vuorokauden ympäri. Asiakas ei voi asua yksin. Hoitotyö sitoo hoitajan pääsääntöisesti kokopäiväisesti. Asiakasryhmän ulkopuolelle jäävät asiakkaat, joilla avun tarve kohdistuu pelkästään kotipalvelun tukipalvelutehtäviin.

Asiakasryhmä 2

Hoitopalkkio on 1.1.2019 alkaen 799,81 €/kk.

Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana, jolloin omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä, edellyttäen, että hoitajalla ei ole tältä ajalta vähäistä suurempia tötuloja eikä oikeutta sairaskorvauslain (1224 /2004) 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan tai oikeutta vuorotteluvapaalain (1305/2002) 13 § mukaiseen vuorottelukorvaukseen.

Hoidollisesti raskas siirtymävaihe voi olla esimerkiksi saattohoitotilanne tai siirtyminen hoitomuodosta toiseen.

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä omaishoidon tuesta annetun lain 4 §:n 1 momentissa edellytetään ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä, taikka siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

5. HOIDON JA TUEN TARPEEN MÄÄRITTELY JA KRITTEERIT

Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioidaan kokonaisuutena asiantuntijan kotikäynnin, asiantuntijalausuntojen tai suunnitelmien ja yksilöllisten valittujen arviointimittareiden tulosten perusteella. Omaishoidon tuen hakemukset käsitellään sosiaali- ja terveystieteiden moniammatillisissa työryhmissä: yli 65-vuotiaiden hakemukset käsittelee SAS-ryhmä ja alle 65-vuotiaiden kuntoutustyöryhmä. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia yksilölliseen arviointiin soveltuvia mittareita (mm. RAI toimintakyky mittari, MMSE muistitesti tai GDS mielialatesti).

- RAI pisteytyksen viitteellinen arvo on 3-4
- MMSE muistitesti n viitteellinen arvo on < 17
- Lasten hoidon ja huolenpidon sitovuutta ja hoidon tarvetta verrataan samanikäisten terveiden lasten tarvitsemaan hoitoon ja huolenpitoon. Omaishoidon tuen saaminen edellyttää, että lapsella on vammasta johtuva erityisen hoidon tarve.

6. HOITOPALKKION MAKSAMISEN KESKEYTYS

Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena.

Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä keskeytyksen ajalta ei makseta hoitopalkkiota, mikäli hoito keskeytyy yli kolmen (3) vuorokauden ajaksi kalenterikuukaudessa. Omaishoidontuen maksaminen ei keskeydy ajalta, jolloin hoidettava on ympärivuorokautisessa kuntoutuksessa.

Hoitajasta johtuvasta syystä keskeytyksen ajalta ei makseta hoitopalkkiota, mikäli hoito keskeytyy yli kahden (2) vuorokauden ajaksi kalenterikuukaudessa esimerkiksi hoitajan sairastumisen vuoksi.

Jos hoidettavan hoitoon kuuluu muuta kuin omaishoitajan kotona antamaa hoitoa, on hoito merkittävä hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Hoidettava voi olla esimerkiksi lyhytaikaisessa hoidossa yksilöllisen tarpeen mukaan. Omaishoitajan antaman hoidon keskeytyminen tällaisissa tilanteissa puolitaa hoitopalkkion maksamisen, jos lyhytaikaista hoitoa sovitaan toteutettavaksi yli 10 hpv/kk.

7. OMAISHOIDON TUEN MAKSAMINEN

Tuki maksetaan hoitajalle kuluvan kuukauden viimeinen päivä. Tuki on veronalaista tuloa. Hoitopalkkioiden indeksit tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain mukaan. Kunta vastaa omaishoitajan eläketurvasta kunnallisen eläkelain säädösten mukaisesti ja vakuutuksesta tapaturmavakuutuslain säädösten mukaisesti.

8. PÄÄTÖS OMAISHOIDON TUESTA

Päätös omaishoidon tuesta tehdään hoidettavalle. Omaishoidon tuen viranhaltijapäätökset tekee vammaispalvelujen osalta sosiaalipalvelujen sosiaalityöntekijä ja vanhustyön osalta vanhustyönjohtaja. Asiakas siirtyy vanhustyön puolelle sitä seuraavan vuoden alusta, jona hän on täyttänyt 65 vuotta. Tuki myönnetään edellyttäen, että hoitosuhde on alkanut ja määrärahaa on käytettävissä. Päätös tehdään toistaiseksi. Erityisestä syystä päätös voi olla määräaikainen.

9. OMAISHOITOSOPIMUS

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kunnan välillä toimeksiantosopimus, jossa sovitaan:

- hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta
- hoitajalle järjestettävistä vapaapäivistä
- hoitajalle järjestettävistä alle vuorokauden mittaisista virkistysvapaista
- määräaikaisen sopimuksen kestosta
- hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä
- sopimuksen irtisanomisesta
- muista hoitoa koskevista seikoista

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- ja terveystalvija tai saaden opetusta tai kuntoutusta.

Omaishoitajan vapaan aikainen hoito järjestetään lyhytaikaisena hoitona kunnan omissa tehostetun palveluasumisen yksiköissä, sopimuksen mukaisena ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta, tilapäisenä perhehoitona tai palvelusetelillä tuotettuna. Omaishoitaja voi pääsääntöisesti pitää lakisääteiset vapaat kuukausittain tai säästää ja pitää kerralla useampia päiviä vapaata. Kaikki lakisääteiset vapaat on kuitenkin pidettävä saman kalenterivuoden aikana.

Sopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi tai jos siihen muutoin on aihetta. Sopimus tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Omaishoidon tuesta tehtävään sopimukseen liitetään hoidettavaa koskeva hoito- ja palvelusuunnitelma.

10. HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMA

Omaishoidon tuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelmaan liitetään tiedot omaishoidon tukea koskevan lain mukaisista hoidettavan ja hoitajan oikeuksista koskevista säännöksistä ja niiden soveltamisesta.

Suunnitelmaan kirjataan vähintään:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö
- miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien ja muun poissaolon aikana

Hoitajalla on velvollisuus tiedottaa hoidettavan toimintakyvyssä ja hoidossa tapahtuvista muutoksista omaishoidon tuen yhteyshenkilöille.

11. ASIAKASMAKSUT

Omaishoitoon kuuluvista sosiaali- ja terveystalveluista peritään maksut.

12. HOITAJAA KOSKEVAT OHJEET

Hoitaja voi olla omainen tai muu hoidettavalle läheinen täysi-ikäinen henkilö. Hoitajaksi soveltuu henkilö, jonka hoidettava on hoitajakseen hyväksynyt ja joka oman ikänsä, toimintakykynsä ja elämäntilanteensa puolesta soveltuu tähän tehtävään. Omaishoidon tuesta päättävä voi edellyttää hakijaa tarvittaessa toimittamaan asiantuntijan lausunnon siitä, että on kykenevä toimimaan kyseisen asiakkaan hoitajana.

Omaishoidon tuesta annetun lain mukaan tuen myöntämisedellytyksenä on, että hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Omaishoidon tuen palkkion, palvelujen sekä tuen määrän ja tason arviointi tulee tapahtua hoidettavan hoidon ja huolenpidon määrän ja sitovuuden sekä hoitajan voimavarojen perusteella. Arvioitaessa tuen myöntämisen edellytyksiä selvitetään omaishoitajan tiedostamat hoitovastuun rajat sekä työn ja hoitajan voimavarojen yhteensovittaminen. Joissain tapauksissa hoitaja saattaa olla itsekin niin huonokuntoinen, että hoitajan rooli on hänelle kohtuuton. Tällöin riski omaishoitajan uupumiseen ja kykenemättömyyteen vastata hoidettavan tarvitsemasta hoidosta ja huolenpidosta on suuri. Tällaisissa tapauksissa ei ole perustetta omaishoidon tuen myöntämiseksi, jolloin omaishoitajan ja hoidettavan hyvinvoinnin turvaaminen toteutetaan järjestämällä heille muulla tavalla riittävä määrä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Mikäli hoitajalla on esimerkiksi dementoiva sairaus, vakavia mielenterveyden ongelmia, päihteiden väärinkäyttöä tai hoitajan ikä ja muu terveydellinen tila selvästi rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka rinnalle arvioitaisiin riittävä määrä hoidettavalle tulevia palveluja ja tukea, omaishoidon tukea ei myönnetä.

Hoitaja ei ole työsuhteessa Muhoksen kuntaan eikä hoidettavaan. Hoitajan eläketurva määräytyy kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukaisesti.

Omaishoitajan yhteyshenkilö on yleensä omaishoidon tuen päätöksentekijä.

13. OMAISHOITAJAN ELÄKE- JA TAPATURMA VAKUUTUSTURVA

Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan.

Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003).

Omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehneen kunnan on otettava tapaturmavakuutuslain (608/1948) 57 §:n mukainen vakuutus hoitajalle.

14. OMAISHOITOSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA LAKKAAMINEN

Sopimusta tulee tarkistaa hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten johdosta tai mikäli siihen muutoin on aihetta.

Sopimus päättyy ilman irtisanomista sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi tai hänet siirretään pitkäaikaiseen hoitoon.

Omaishoitosopimus voidaan puolin tai toisin irtisanoa päättymään. Hoitajan irtisanomisaika on yksi kuukausi ja kunnan irtisanomisaika on kaksi kuukautta irtisanomista seuraavasta kuukaudesta. Irtisanomisaika alkaa kulua sitä päivää seuraavasta päivästä, kun irtisanominen on annettu tiedoksi. Hoitajan irtisanoessa sopimuksen voidaan hänen pyynnöstään noudattaa lyhyempääkin aikaa, mikäli se hoidon kannalta on tarkoituksenmukaista.

Sopimus voi olla myös määräaikainen, jolloin se päättyy määräajan kuluttua umpeen ilman eri päätöstä.

Sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi, jos hoidettavan terveys ja/tai turvallisuus vaarantuisi, mikäli sopimusta jatketaan. Hoitajaa ja hoidettavaa kuullaan ennen sopimuksen purkamista. Mikäli tiedetään, että puute ei ole korjattavissa, voidaan sopimus purkaa välittömästi kuulemisen jälkeen.